

TSHEPETŠO YA DIPHETOGO TSHEDIMOŠO GO BATŠEAKAROLO

FETAKGOMO-GREATER TUBATSE

Kgomaganyo ya dipušelegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse

TSHEĐIMOŠO GO BATŠEAKAROLO

SEKHUKHUNE
District Municipality

Re gatelapele mmogo

Setlogo sa dipušelegae mono a Afrika-borwa se tswakane le tshepedišo ya pušo yeo e itshamilego ka semorafe le bokoloniale bjoo boikepetšego le bodudi bja batho-bašweu (lebelela letlakala la 9 go hwetša kopanafatšo ya setlogo le leeto la dipušelegae). Ge re lebelela ditiragalo tša malobanyana mabapi le setlogo ya dipušelegae, re gopola gore go swerwe dikgetho tša mebušelegae ya nakwana (TLC) ka ngwaga wa 1995 elego kgato ye kgolo ya go akgofiša tlhomo ya dikokwane tšeo ka tšona go agilwego tshepedišo ya dipušelegae ka ge re e tseba lehono. Lehlakoreng la melao, Molao kakanywa wa dipušelegae wa 1998 o betlile le go fa sebopego go ponelopele ya tshepetšo ya dipušelegae yeo e le go ya temokrasi le go itshama ka tlabologo ya ditšhaba.

Tše ka moka di re fihlišitše go dikgethokakaretšo tšeo di kopantšhitšego le go lomaganya ditikologo ka moka tša Afrika-borwa ka fase ga taolo ya pušelegae. Bjalo ka lefelo leo le šaletšego morago le go gatelelega kudu mererong ya tlabologo, re gopola gore re hlegile kudu gotšwa go tlagišo ya dipušelegae. Ke ka fao re ikhwetšago re na le dipušelegae tše tlhano le selete sa Sekhukhune. Le pele ga ge re ka lora go ba le dipušelegae tše re be re le gokere kgopolo ya gore leina la Sekhukhune le a re kopanya le go refa bong le seriti sa go ba batho ba goba le semelo se tee. Ke ka fao re tšeago di pušelegae tše tlhano tša Sekhukhune bjalo ka ditsha tša taolo le didirišwa tša go batametša ditirelo bathong.

Kgopolokgolo le kwešišo ya rena e tla dula e le gore re batho ba tee bao ba kopantšhwago ke pelo ya mohlabani yeo elego Kgoshi Sekhukhune I.

Re bona botee le ka mehlako le ditšhalelomorago tšeo di re lemošago gore re lebanwe ke go goga teu yeo e šilwego ke bahlabani ba golwa kgahlanong le bokoloniale, le bao ba topilego lerumo kgahlanong le mebušo ya botlotlwane. Se se tliša kwešiva ya rena ge re re botee bo bohlokwa go feta tšeo di re fapanyago. Ke ka fao re re go re ba Sekhukhune go tloga ka sefateng sa Thorometšane (Strydom Tunnel) go fihla sefateng sa Malebitsa, *re bana ba Thulare*.

Kgomaganyo ya dipušelegae tša Tubatse le Fetakgomo di swanetše go bonwa ka leihlo la go seka bjalo ka karolo ya go tliša botee bjoo bodutšego ele tlhologelo ye kgolo go badudi ba selete se. Re duma ge kamoso go ka kgomaganywa dipušelegae tša Makhuduthamaga, Elias Motsoaledi le Ephraim Mogale go hloma pušelegae ya kgoparara ya Sekhukhune - City of Sekhukhune.

Cllr Mogobo David Magabe, Ramotsephetiši wa selete sa Sekhukhune

Se se tla re bea seemong se se botse sa go matlafatša kabjo ya ditirelo elego seo se sa fihlelelwego ka ge re šoma ka mebotwana le go phadišana mola se swanela go gatelapele mmogo.

Go fetolwa ga seemo sa dipušelegae go hlagišitše ditsela le ditlhotlo tšeo elego tlholompsa go swana le ditirelo tša motheo.

Ke ka fao bokgoni bja go phetgatša se ele le lengwe la mabaka ao a šetšwago ke ba Lekgotlataolo la Mellwane go tšea sepheto sa go fetola sebopego sa dipušelegae ka maitekelo a go fihlelela ditlhologelo tša molaotheo.

Re ipiletša go makgotlakakaretšo a dipušelegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse, mekgatlo ya sepolotiki, tumelo le ditšhaba ka bophara go thekga leeto le tshepetšo ya go kgomagaya dipušelegae tše le go tswala pušelegae ye mpsa ya tshepetšo ya makgonthe ya go botega.

Bjalo ka pušelegae ya selete ya Sekhukhune re šomišana le ba kgoro ya tša bodulo COGTA) le ya porofense ya pušotirišano bodulo le tša magoši (COGHSTA) go thekga tshepetšo ya go re lša boemong bja go hloma pušelegae ye mpsa yeo e tswakago ke moya wa botee.

Kgokagano: Mna Kgopelo Phasha, Motlatša Hlogo kantorong ya Ramotsephetsi wa Selete sa Sekhukhune e bile ele modulasetulo wa komiti yeo e lebanego le merero ya dikgokagano tshepetšong ya kgomaganyo ya dipușoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse.

Kgatišobaka ye ya go sedimoša batšeakarolo e hlagišitšwe ka maikemišetšo a go abelala tshedimošo le bakgathatema le bao ba angwago ke go kgomaganywa ga dipușoselege tša Fetakgomo le Greater Tubatse tšeo di le go karolo ya Selete sa Sekhukhune le porofese ya Limpopo.

Lengwalotshedimošo le le akaretša ka bokopana leeto leo le tšerwego go tloga ge ba Lekotlataolo la mellwane ba tsebagatša sephetho godimo ga ditšhišinyo tšeo di tšweleditšego ke Tona ya peleng ya tša dipușoselegae Morena Pravin Gordhan. Ditšhišinyo tše di akaretša kgomaganyo ya dipușoselegae go ya ka karolo ya 22 ya molao wa mellwane ya dipușoselegae.

Maikemišetšo a ditšhišinyo tše e be ele go thuša makgotlakakretšo ao a le go seemong sa go fokola sa mašeleng. Go latela tše go tšerwe sepheto sa go rerišana le bakgathatema le go nyakišoša dikgonagalo tša go hlatsetša gore sepheto se ke sa maleba.

Tona ya maloba Morena Gordhan o bontšhitše gore ditšhišinyo tše di itshamile ka dinyakišošo tšeo di rapilwego ke kgoro ya tša dipușoselegae le merero ya bogosi (COGTA) go lekola makgotlataolo a dipușoselegae nageng ka bophara. Dinyakišošo tše di utulotše gore bontšhi bja dipușoselegae bo seemong sa go hlobaetša mola tše dingwe di le kotseng ya go phuhlama. Ye nngwe ya babaka a go ikgetha ke gore dipușoselegae tše ntši ga di na bokgoni bja go ikema tshepetšong ya mašeleng ka baka la boemo le tikologo yeo di ikhwetšago go yona. Bokgoni bjo bo akaretša

letseno gotšwa go lekgetho le mekgwa ye mengwe ya go hlatloša seemo sa mašeleng a pușoselegae. Kgafetšakgafetša, go bontšha gore seemo sa go fokola sa tshepetšo ya mašeleng goba letseno se sepelelana le tlhaelelo ya ditirelo tša boleng. Ke ka fao go lšintšwego gore go lebelele ka fao kgomaganyo ya dipușoselegae tše go ka go thuša go hlatloša seemo sa lephelo sa ditšhaba go ya goile.

Ka morago ga tshekatsheko ya seemo se ke ba COGTA, ba hlahlwa ke lenaleo la 'Boela tlhologong' goba *Back to Basics* go bonwe ele toka go fetola sebopego sa dipușoselegae tše ka ge di šitwa ke go fihlelela maikarabelo a tšona go ya ka molaotheo.

Ka kgato ye tee le maano le mamanoga ao a dirišwago go rarolla ditlhotlo tše, go šišintšwe gore go fetolwe mellwane le sebopego sa dipușoselegae tše malwa go hlola seemo seo se kaonafetšego sa tshepetšo ya dipușoselegae. Ke ka fao go šišintšwego gore go fetolwe mellwane ya dipușoselegae diporofenseng tša Kapa bohlapela, Bokonebophirima, Kwazulu-Natal, Limpopo, Kapa Lebowa, Mpumalanga, Foreistata le Gauteng.

Porofenseng ya Limpopo Province, go amegile pușoselegae ya Mutale yeo e tlo kgomaganywa le ya Thulamela le Musina, mola dikaolo tše dingwe tša Thulamela di tla lomaganywa le pușoselegae ya Makhado. Tša rena tša Fetakgomo le Greater Tubatse leeto la gona šele re le thomile.

(e tšwelapele go letlakala la 4)

(e tšwelapele gotšwa letlakaleng la 2)

e šetše ele taba ya maloba gore lekgotlataolo la mellwane le rumile morero wa peakanyoleswa ya dikarolokgetho bjalo ka karolo ya maitukišetšo a dikgetho tša dipușoselegae tša 2016. Go bontšha se ese tlholompsa ka ge gotloga dikgethong tša nywaga ya 1995 go fihla ka 2000, go bile le phokotšo ya dipușoselegae go tloga go 843 go ya go 284, go bontšhwa gape gore se se tšwetše pele le ka 2000 go fihla ka 2006, fao phokotšo ye e tlogilego go 284 go fihla go 278. Ya se eme fao ka ge nywageng ya 2011 go fihla go 2016 re ikhwetša le palo ya dipușoselegae tše 267. Go itaeditše gore kgwekgwe go dipolelo le ditšhišinyo ka moka ke 'kgwatlhafalo' ya dipușoselegae gore di tšwetšephele kabko ya ditirelo.

Ge re latišiša leeto la porofense ya Limpopo go tloga nywageng ya bo 2000 e be e na le makgotlaphetiši a 32, morago ga fao ka 2006 ra ikhwetša le makgotlaphetiši a 30, se selatetše go fedišwa ga tlhakanelo ya mellwane ya dipușoselegae magareng ga diporofense tša Mpumalanga le Limpopo. Tša sešengšeng tšeo di šišintšwego go kgomaganywa go tšwetšapele phokotšo ye ya palo ya dipușoselegae ke magareng ga Polokoane le Aganang, Tzaneen le Maruleng, Fetakgomo le Greater Tubatse go balwa gape pușoselegae yeo e tlo go akaretša tikologo tša Vhuwani le Malamulele.

Re šetše re kwele ka ga maikemišetšo a lenaneokgoparara la kgomaganyo ya dipușoselegae elego go matlafatša le go kaonafatša tshepetšo, taolo le boetapele mafelong ao a amegago. Se se dirwa bjalo ka karolo ya go netefatša taolotshepetšo yeo e otlogilego eile e gata ka mošio o teele dipoelo tšamaseolotekolo a dipușoselegae phetagatsong ya maatla le mediro yeo e filwego dipușoselegae.

Maitekelo a ka moka a tšerwe ka kgopolo ya go matlafatša le go aga bokgoni tshepetšong ya pušo. Ge tšeo ka moka di rumilwe re ikhwetša re le seemong sa go hloma pušo-

-selegaeye mpsa gotšwa go tšeo di fedišwago tša Fetakgomo le Tubatse. Matsapa a go kgwahlliša dipușoselegae a lebeletšwe bjalo ka karolo ya phadimiša tshepetšokakaretšo.

Tše ka moka di tla phethagatšwa ka go ela hloko dintlha tša go swana le therišano le bakgathatema le bao ba anywago ke diphetho tše.

Moalo wa dibopego tša dipușoselgae wa 117 wa 1998 woo o katlošitšwego, o bontšha gore gore magato a malwa a tla tšewa gomme lenaneo le tla latelwa go hloma pușoselegae. Gomme tše ka moka di hloka nako gore di kgone go akaretša ditherišano, kudu go lebeletšwe tšhetšo ya maikutlo le go netefatša gore tšohle di sepetšwa ka tshwanelo kgotsofalong ya bakgathatema ka moka.

Re thomile go šomišana le badiredi ba puš legatong la dikgokaganyo dipușoselegaeng tša Fetakgomo le Greater Tubatse, gape le bakgathatema a bangwe mererong ya dikgokaanyo tša dipușoselegae.

Re ela hloko kago ya botshepegi le potego bjalo ka kokwane ya lenaneo tshepetšo la go kgomaganya dipușoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse, le magareng ga bao ba anywago ke sephetho se, kudu badudi, efela tshedimošo mabapi le lenaneotshepetšo e tla phatlalatšwa go fihlela boemong bja bosetšhaba re hlahlwa ke sebopego sa dipoledišano sa mmušo goya ka dingwalwa tša go swana le Gazette.

Matsapa a sehlophatšhomo sa tša dikgokaganyo a nyalanywa le a sehlophatšhomokakaretšo seo se bopjwago ke balaodi le baukamedi ba dipușoselegae le bakgathatema ba bangwe go beakanya le go aga pușoselegae yo e itshamilego ka melaotshepedišo ya pušo ye kaone; le peakanyo ya go efoga diphošo ka moago; le tlhomo ya setheo sa pușoselegae seo se fa go badudi mafolofolo le go ba matlafatša gore ba ikhwetše le batee, ba go ikgantšha bong botee le go ikgantšha ka bodudi bja bona.

Dihlopha- tšhomo temeng

Sehlophatšhomo sa tshepetsotaolo ke se se golwane ebile ke sona se lenabwego le go hlokola le go lekodišiša mešomo le dikakanyo tša dihlophatšhomo ka moka. Sona se bopšwa ke balaodi ba dipušoselegae tšeo di amegago ka fase ga bodulasetulo bja Molaodi wa Pušoselegae ya selete sa Sekhukhune Mme Mapula Mokoko. Lehlakoreng la boetapele bja dipolotiki, sehlophatšhomo sa tshepetsotaolo ya diphetogo se etilwepele ke Ramotsephetiši wa selete sa Sekhukhune Cllr Mogobo David Magabe.

Dihlophatšhomo tše dingwe ke tša peakanyo le tlhabollo ya ikonomi ka fase ga bodulasetulo bja Mna Amos Matjia, Tshepetsotaolokakaretšo ka fase ga bodulasetulo bja Mna Phakane Phahlamohlaka, tša matlotlo ka tlase ga Mna Charles Malema, tša Setheo-tshepetšo ka fase ga tlhahlo le boetapele bja Mna Ntheng Marobane, gomme tša dikgokaganyo ka tlase ga Mna Kgopelo Phasha.

Nepo dihlophatšhomo tše ke go sedimoša le go eletša sehlophatšhomo sa bolaodi sa tshepetsotaolo seo se etilwegopele ke Mma Mapula Mokoko ka ga mafapha ao a swanetšego go elwa šedi kgonagatšong ya go aga taolo ya potego ge go kgomaganywa dipušoselegae tše. Se se lebeletšwego ke gore bohle ba angwago ke tlhagišo ya diphetogo tše ba fiwe sebaka sa go kgotsofala ka tshepetšo le tirišo ya molao. Kgopolokgolo ya tše ka moka ke go phethagatša molaotheo ka ge o hlohleletša gore go agwe pušoselegae yeo e itshamilego ka go tliša ditirelo ditšhabeng. Go ya ka Mna Ntheng Marobane, Modulasetulo wa sehlophatšhomo sa Setheo-tshepetšo, ye nngwe ya dintlhakgolo ke go fihlelela kgomaganyo ya dipušoselegae tše pedi go ya ka lengwalotherišano la go hlagišwa ke molekgotlaphetiši Mme Makoma Makhurupetje go latela ditšhišinyo tša tona ya peleng Mna Pravin Gordhan.

Yena o tlaleleditše ka gore tshedimošo ka moka e fiwago setšhaba mabapi le lenaneo le e swanetše goba ya go kwalakwatša therešo gomme e itshame ka nnete dinakong tšohle.

Go šetše go itemogetšwe magato a boipelaetši mafelong a mangwe a go swana le Tlokwe le Ventersdorp fao ditherišano mabapi le kgomaganyo ya dipušoselegae e tšerego lemanoga le šele.

Re ba mahlatse mono seleteng sa Sekhukhune ka ge boetapel bja rena bja sepolotiki gotšwa mekgatlong ya go fapana e bona ka leihlo le tee gomme ele moya wo tee tshepetsong ya diphetogo tše.

Mna Ntheng Marobane, Hlogo ya Bolekudi le modulasetulo wa sehlophatšhomo sa Setheo-tshepetšo nakong ya ge a efa l e f o k o g o sehlophatšhomo sa tshepetsotaolo ya diphetogo gola Thaba Moshate, Burgersfort.

Ke rumile dikhutlo tše tharo

Leeto la dipușoselegae tša Fetakgomo, Greater Tubatse ga mmogo le Selete sa Sekhukhune ga se la felela ge le se tswakanywe le leina la Mme Mapula Mokoko. Re bolela ka mankgwete yeo a hlatlošitšego tshepetsotaolo ya pușoselegae ya Fetakgomo go fihlelela mogomo a godimo a kaonafalo le goba seka sa botswerere seo se kganyogilwego naga ka bophara le ge se le metsemagaeng.

O thutše tsela ya go ba pulamadibogo ya boditšhabatšhaba ka go fiwa mmoetšane tišetšo ya tlhweko ya tshepedišo gotšwa go kantoro ya Molekudi-pharephare wa matlotlo a setšhaba. Se se ile sa latelwa ke diala le difoka tše dingwe gotšwa magatong a bosetšhaba le a porofense ao a ilego a go hlatsetša gore Fetakgomo ke pușoselegae ya go botega, ya tsehepetšo ye hlwekilego ya matlotlo a setšhaba. Ke fao pușoselegae ye e ikhweditšego ele setsha se setalana tebetebeng ya leganata la dipego tša go se kgahle kantoro ya molekudi-pharephare wa matlotlo a setšhaba.

Ke ka lona lebaka leo Ma-Mokoko, ka ge a tsebja, a ilego a biletšwa go šoma ka kantoring ya Ramotsephetši wa selete sa Sekhukhune. Ya re a sa bea leoto a akgofišetšwa go la Greater Tubatse fao go be go go na le tšhoganetšo ya kaonafatšo ya seemo sa taolo. Bjalo ka lesole leo le dulago le le malala-a-laotšwe o biditšwe gape go hlankela selete sa

Mme Mapula Mokoko, Molaodi wa Pușoselegae ya Selete sa Sekhukhune

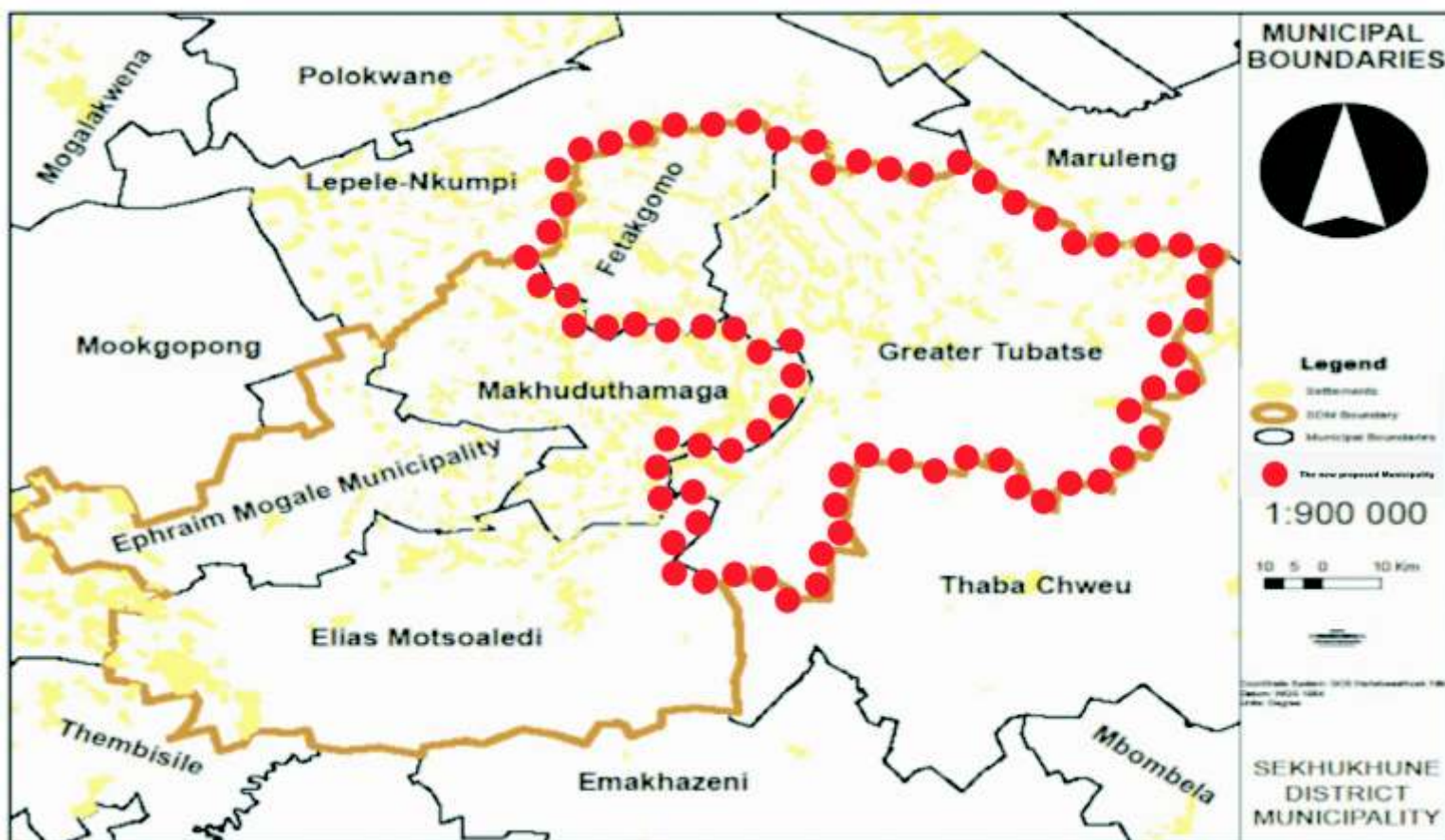
Ka morago ga go homotša lephoto la taolobošaedi ya matlotlo le go kgora tsela ya taolo ye botse, le go tšea taolotshetšo ya selete go e lebiša tseleng ya maleba. La mathomothomo go tloga tlhologong ya Pușoselegae ya selete ya Sekhukhune (ngwageng wa ditšhelete wa 2013/14), go fihlelelwa tišetšo ya tlhweko ya taolo le tshetšo ya mašeleng gotšwa go Molekudipharephare wa matlotlo a setšhaba. Ye ebile tišetšo ya seemo seo se kaonafetšego sa tshepedišo ya mašeleng le taolo ya ditseka tša setšhaba ke molekudipharephare. Ge re e nametša mmoto go ya ngwageng wa 2016, Ma-Mokoko o filwe maikarabelo a go bea setwetši le go etapele sehlophatšhomo sa tshetšoataolo yeo e tlo go tswala pușoselegae ye mpsa gotšwa go dipușoselegae tša Fetakgomo le Tubatse. Ka go direla boraro bja dipușoselegae tše bjalo ka hlogo ya taolo, le go bušetša maemo sekeng mehlang ye methata re hutša gore Ma-Mokoko o tla goroša lesele la go phelega elego pușoselegae ye mpsa.

Diswantšho di tšerwe ke mohu Vivian Sekuba

Kgokaganyo go

PHETOGO YEO RE E HLOKAGO

Sehlophatshomo sa dikgokaganyo seo se etetšwegopele ke Mna Kgopelo Phasha e filwe maikarabelo a go sepediša go thewa ga leina la pušoselegae.

Se se hlatloša tlhokego ya dipoledišano le ditšhaba tša Fetakgomo le Greater Tubatse bjalo ka lenaneo la hlola kwano le botee ge go relwa leina leo le matlafatšago kgomagano le neeletšano.

Sehlophatshomo se se tla lebanwa le go hlaola basekaseki bao ba tla go lebedišiša ditšhišinyo ka moka tša maina ka tirišano le dikomiti tša boreello bja maina a mafelo. Se se tla phethagatšwa ka go hlaola maina a mararo ao le lengwe la wona le tla go fiwa pušoselegae ye semmušo.

Go lebeletšwe gape gore leina le leswa le tla tsebagatšwa go mananeo phatlalatšo le dikgatišobaka tša setšhaba fao tshedimošo e ka go fihlelela bohle. Bjalo ka karolo ya go efoga diphošo tša peleng go tla tšewa magato a go ngwadiša leina le leswa le bolaodi bja tša maina ka fase ga kgoro ya kgwebišano le di-intasteri bja bosetšhaba.

Se se tla dirwa ka ge leina le wela ka tlase ga dithoto tša kgopolo goya le ka melao ya naga ya go hlahla tshepetšo le tšhireletšego ya beng ba leina goba maina a ditheo.

Sehlophatshomo sa dikgokaganyo se filwe gape maikarabelo a go šidulla megopolo le go tla ka dikgopolo tša go nona mabapi le dika-tshwantšho, meeno le bokgabjo bjoo bo tšweletšago sebopego sa go ikgetha sa pušoselegae ye mpsa. Go tla lebeletšwa gape mabaka a go swana le peakanyo ya dipolotiki, tikologo le boemo bja ikonometri, le lemanoga leo pušoselegae ye mpsa le tla go e tšea. Tshepetšo ya merero ye e tlabe e se ya phethega ge go ka se nyakwe ditsebi tšeo di tla go itebanya le go hlokola ye tee godimo ga tše tharo tša diswantšho-keno tšeo di tla go tsebagatšwa go setšhaba ka mekgwa ya kwalakwatšo yeo e tla fihlelelwago ke ditšhaba. Seswantšho-keno se le sona se tla ngwadišwa bjalo ka thoto ya kgopolo mme sa ngwadišwa le dikantoro tša maleba go efoga tšhomišo bošaedi ke ba go buna moo ba se go ba bjala.

ka leihlo le tee

LE MAGOŠI

Ramotsephethiši wa Selete sa Sekhukhune Cllr Mogobo David Magabe ge a be a swere dipoledi šano le magoši mererong ya diporojeke tša tlhabologo. Dipoledišano tše bjalo di tla letelwa ge go hlongwa pušoselegae ye mpsa.

“

Boetepele bja setšo bjalo ka boetepele bja ditšhaba le baloti ba bohwa, meetlo le boikemo bja ditšhaba tša selete ke dikokwane tša lenaneo tshepetšo le.

”

Sehlophatšhomo sa dikgokaganyo se tla sepediša kgohlagano le neeletšano ya tshedimošo le ditherišano magareng ga badudi ka mokgwa wa dikopano tše lesome pedi. Palomoka ye ya 12 e fihleletšwe ge go lebelela dipeakanyo tša kgobokano ya dikarolokgetho tša tlwaelo fao karolokgetho tše malwa di hlakanelago felo gotee gomme gwa šoganwa le merero ya dikarolo kgetho tšeo.

Tšona dikopano tše di tla swarwa go hwetša ditšhegofatšo le thekgo ya maloko a setšhaba gore lenaneo la dikgokaganyo le sepetšwe ka thelelo. Dipušoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse di letetšwe go hlagiša sengwalwa sa mohlakanelwa sa IDP seo se tla go sepetšwa ka therišano le bakgathateman ka moka. Boetepele bja setšo bjalo ka boetepele bja ditšhaba le baloti ba bohwa, meetlo le boikemo bja ditšhaba tša selete ke dikokwane tša lenaneo tshepetšo le. Ke ka fao kopano ye e tlo go bopjwa ke magoši a mafelo ao a amegago e tla go rapjwa ke le go engwa ka lefoko ke sehlophatšhomo sa dipolotiki go anywa maele go magoši bjalo ka beng naga.

Moswarela Kgoshikgolo K.K Sekhukhune, elego ye mongwe wa baetepele ba setšo mafelong ao a angwago ke kgomaganyo. Mošate wa gagwe o hwetšwa pušoselegaeng ya Fetakgomo.

Taodišo ya leeto la dipušoselega mo Afrika-borwa

Phetogo ya sebopego sa dipušoselegae mono Afrika-borwa e thomile ngwagakolong ye seelago ya go feta ge Jan Van Riebeck a bea leeto la gagwe mobung wa Afrika ka la 06 Aporele 1652. Gotlogeng fao mebušo ka mebušwana e ile ya fetoga le go fetola seemo le bogolo bja taolo le pušo ya selegae. Histori e tla hlatsetša gore pušosegae ya mathomo e hlonngwe mengwageng ya bo 1600 kgahlehong ya tša kgwebo. Setheo sa pele sa pušoselegae ebile sa Kapa ya Lehutšo le le botse (Good Hope) ka fase ga khamphane ya kgwebišano ya *Dutch East Indian Company* yeo ge e fetolelwago pelelong ya beng elego *Verenigde Oost-Indische Companje*. Nepo ya tlhomo ya yona ebe ele go hloma mmaraka wa ditšwammung tše nanana le go oka basesa-ka-dikepe le go kgoboketša lešokotšo kholegong ya khamphane yeo. Mengwageng ya bo 1800 yeo ka yona mabritania a tšerego taolo ya dikarolo tša kapa. Bathomile go tšweletša tšhepedišo le melao ya seisimane yeo e be go e dumelela thulaganyo ya ditirelo tša motheo le tša bohle. Ge go hlongwa Kopanelo ya borwa bja Afrika mengwageng ya bo 1900, e tšere lemanoga la ditaolo tša selegae tše di itshamilego ka semorafe, dikarogano le kgethologanyo ya badudi go ya ka mmala. Yona nakong yeo go ile gwa latela melawana ye malwa ya ya go amologanya taolo go ya ka metseseteropong le metsemagaeng, šedi ebe e beilwe go balemi ba bathobašweu le go matlafatša tšhepedišo go ya ka diporofense tše nne tša maloba. Go ile gwa latela tsebagatšo ya dipušoselegae tša metseseteropong yeo e be go ele boima go e laola le go itlhokomela mererong ya mašelang ka mabaka a tša ikonomi go swana le kgeregelo ya bontšhi bja badudi gotšwa mafelong a go itlhokela bao ba tlišitšwego ke tlhokego ya mešomo. Ke ka fao go ilego gwa tsebagatšwa melao ye boima

ele maitekelo a go thibela phalalelo ya badudi ba bathobaso metseseteropong ka fase ga melawana ya go thibela tokologo ya mosepelo. Dipušoselegae tša ba baso metseseteropong le metsemagaeng yeo e be go e tsebjja bjalo ka mohuta wa boipušo e be ele ya go fokola le peakanyetšo ya mašelang e le ya tlase kudu. Leeto le le thala seswantšho sa phetogo ya dibopego tša go fapana. Efela kgwekgwe ya tšona ka moka ele go nyenyefatša le go gatelela bontšhi bja badudi le dikokwane ka moka tša temokrasi. Ke ka fao phihlelelokologo ya molaotheo ya ngwaga wa 1993 e bongwago bjalo ka kgato ye maatla ya go bula tsela ya go re fihloša go diitherišano, le go hlola tswalo ya pušo ya selegae ye mpsa ya bolokologi le go go fihlelela pušo ya temokrasi magatong ka moka a pušo. Yona nakong ye go ile gwa rerišwana ka ga maano a go hlola tšhepetšo ya pušo yeo e akaretšago MaAfrika-borwa wohle ya go se be le kgethologanyo goba dikarogo. Ka morago ga semphetekegofete sa dipoledišano go ile gwa fihlelelwa molao wa motšwaoswere wa dipušoselegae woo o re fihlišitšego dikgethong tša selegae tša 1995, ke fao sebopego sa nakwana sa dipušoselegae se thomilego. Gona sebopegong se sa nakwana go hlomilwe dipušoselegae le go kwanelwa ga mellwane ya se molaotheo. Ke ka fao go ilego gwa fedišwa dipušoselegae tša nakwana gwa hlongwa makgotlataolo ao re a bitšago dipušoselegae tša bjalo. Lefelo leo ga bjalo le tsebjago ka la pušoselegae ya Selete ya Sekhukhune le be le bopšwa ke diteropo tše tharo elego Groblesdal, Burgerfort le Marblehall. Tlholego ya dipušoselegae bjalo ka ge re di tseba e ithekgile godimo ga tlhokego ya tšhepetšo ya temokrasi, ya semolao, ya go hlompha le go ikarabela go ditlhotlo le dinyakwa tša setšhaba, go sa kgathalelwe mmala, mohuta wa bodudi goba mekgwa ye mengwe ya kgethollo.

Gona nakong ya phetollelo ya dipušoselegae go ile gwa ba le ditlhotlo tše malwa. Šedi ebe ele godimo ga go netefatša gore kolozi ya ditirelo e tsenywa tirišong gomme gwa netefatšwa gore ditseka le mašelang a abjwa ka tsela ya maleba go ya ka tlhomo ya mananeotshepetšo a go akgofiša kabjo ya ditirelo. Ke ka fao tšhepetšo ye e lekago go thuša dipušoselegae ka go akgofiša bokgoni le go netefatša phihlelelo ya godimo ya go kgwahliša mananeopeakanyo le go lekola boleng bja ditirelo.

Ye nngwe ya dikokwane ke go netefatša gore bodiredi bja dipušoselegae bo šoma ka maatla go tšweletša dipoelo tše botse le go akgofiša maemo a tšhepetšo le go aga bokgoni bja boetapele. Bjalo ka karolo ya tlhapetšo yeo e rapilwego ke ba Lekgotlataolo la mellwane, go šeditšwe kgwahlišo ya bokgone go ya le ka maatla le maikarabelo ao a filwego dipušoselegae. Ditragatšo tše ka moka di dirwa ka nepo ya go matlafatša lenaneo tšhepetšo la pušo le go netefatša gore bohle bao ba filwego maikarabelo a go thuša ba bapale karolo ya bona ka botshepegi go fihlelela dinepo ka moka.

SEHLOPHATŠHOMO SA MATLOTLO disente le masome mmogo

Sehlophatšhomo sa matlotlo ka fase ga sehlophatšhomo segolwane sa taolotshepešo ya diphetogi tša go kgomaganya dipușoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse di šetše di tšwetšepela maitekelong a go netefatša gore bakgathetema bohle ba gata ka kgato ye tee mererong ya tša peakanyo le kabjo ya mašeleng le tša matlotlo ka bophara.

Se se ra gore mekgwa ya go kgonthišiša tshepetšo ya maleba le ya go hloka bosodi e tsentšwe tirišong. Se se hlatsetšwa ke ge go biditšwe baabi ba ditirelo bao ba na le go dikwano tša nako ye telele le taolo ya dipușoselegae tše gore ba kwane ka lenaneo tshepetšo go ya pele ka ge se se hlokega peakanyetšong ya bokamoso bjo re bo lokišetšago.

Se se ra gore mekgwa ye e šomišetšwego go ela boleng bja dithoto boswanetše go lebedišišwa ka boswa ke baabi ba ditirelo. Re sa le fao kelo ya ditefeli tša mehleng le yona e tla swanela ke go beakanywa leswa le go otlollwa gore e sepetšane le melawana yeo e kwanešetšego.

Sehlophatšhomo se se tišeleditše le gore go nyalantšhwe tshepetšo ya tlhokomelo ya mašeleng gore dipușoselegae tše do kgone go akgofiša tshepetšotaolo ya mašeleng. Gomme fao go na le go tšhelelomorago ba kuketšane gore ba fetše ba gatile ka kgato ye tee. Sehlophatšhomo se se šetše ele sa phala-tša-pele ka go hlaola lenaneo la maleba la go sepediša mašeleng, le go rarolla pharela ya go sepetša mašeleng a dipușoselegae tše di be go di sa šomiše mananeo a go se swane.

Sona sehlophatšhomo se se kwane ka wa lehlabula gore se tla šomiša mokgwa wa VIP go momaganya tshepetšo ya mašeleng gotšwa mahlakoreng ka moka. Se se tla tsenywa titišong ka letšatši la 01 Julae 2016. Se se tla ra gape gore mahlakore a mabedi a tla šomišana le kgoro ya bosetšhaba ya matlotlo go netefatša mokgwa wo mokaone wa go bega le go latela tshepedišo go ya ka melao ya kgoro ya matlotlo. Dipușoselegae ka bobedi di tla eletšwa go akgofiša kaonafatšo ya ngwadišo ya dithoto go ya le ka fao go ka kgahlago molekudipharephare wa matlotlo a setšhaba.

Mohlankediphetiši wa matlotlo
Mna Charles Malema, ebile ele modula-
setulo wa sehlophatšhomo sa matlotlo.

Se se tla lebelelwa gape ge go bapetšwa ditefelo tša mašeleng a ditirelo tša mehleng le go lekudišiša tše di ka go hloheletša tthatlošo ya ditefelo.

Go otlollwa fa ga peakanyo ya matlotlo go tla rukgwa ke sehlophatšhomo se nakong yeo e sa fetšego pelo. Se sengwe se lebeletšwego ke tlhahlo le go rupelwa ga badiredi ba dipușoselegae tše ka bobedi gore ba hlahlelelwe ka tshepetšo ye mpsa e bitšwago mSCOA yeo e tla go abjwa ke ba lefapha la matlotlo la bosetšhaba. Bobedi dipușoselegae tše di šetve di gorošitše mananeo phethagatšo a ka fao ba tla go dirišana le kgoro ya matlotlo, gomme wona a swanetše go kwanelwa le makgotlataolo a bona.

Kgoro ya tša matlotlo ya porofense e šetše e itlhagišetše gore gore etla fana ka tlhahlo le tše di ka moka di hlokegago go thekga kgatelopele ya lenaneotshepetšo la MSCOA legotong la dipușoselegae tše.

Tlhahlo le phethagatšo mabapi le lenaneo le e tla rungwa le go lekolwa ke sehlophatšhomo go netefatša gore dipușoselegae tše ka bobedi di ela hloko phethagatšo ya lenaneotshepetšo la mSCOA sebakeng sa kwedi. Sehlophatšhomo se ipileditše go ba Greater Tubatse go akgofiša tlhagišo ya lenaneophethagatšo la bona gore le gate ka mošito wo tee le la Fetakgomo gore go be bonolo gore ka bobedi a amogelwe.

SEHLOPHATŠHOMO SA TSHEPETŠOKAKARETŠO Go šebetšana bokaone

Molomo wa pušoselegae
Cllr Caroline Mathebe

Ramotsephetiši
Cllr Mogobo Magabe

Sefepi segolwane
Cllr Colman Marota

Thoomo ya sehlophatšhomo sa tshepetsokakaretšo ke lephelo le phepo ya badiredi ba pušoselegae ye mpsa le ka fao se se tlogo ama bohle.

Kgatelopele yeo e dirilwego ke sehlophatšhomo se ke go hlama lenaneo le sebopego sa ditefelo tša badiredi, gomme di komana madula a bapile. Sona sehlophatšhomo se se šetše se hlatholotše le go otlolla melao-tshepetšo yeo e tlogo thekga sebopego sa tefelo ya tlase yeo a kwanetšego go ya ka mokgatlo wa bosetšhaba wa dipušoselegae (SALGA). Tshedimošo yeo e akaretša palotlase ya megolo ya bolaodi-bogolwane go ya ka pušoselegae ya kgato ya bone, le go šetša phapano magareng ga mekgwa ya tlhatlošo ya diputseletšo.

Sona sehlophatšhomo se se šogane le peakanyo ya sebopego sa tshepetsokakaretšo ya badiredi go ya ka dikgoro tše tlhano le dikantoro tše nne.

Dikantoro tšona e tla ba tša Ramotsephetiši, Molaodi wa pušoselegae (gobalawa le ya tekolo kotse le tekolo), Molomo wa pušoselegae le Sefepi segolo, dikgoro tšona ke tša tirelo ya dikgerekgere, ditirelo tša setšhaba, Peakanyo le tlhabollo ya ikonomi, Tshepetsokakaretšo le tša Peakanyo ya mašelang le matlotlo. Sebopego seo se šišinywago se tla rerišanwa le sehlophatšhomo sa sehloeng sa godimo seo seetilwegopele ke baetapele bja sepolotiki

gore se amogele le go fitišetšapele sengwalwa sa ditšhišinyo go lekgotlakakaretšo la pušoselegae.

Dintlhakemo tša semolaeo tšeo di hlokago go šetšwa ke gore pušoselegae yeo e tlo go hlongwa e tlatše dikgoba tša mošomo tšeo di hlokwago go ya ka sebopego sa tshepetsokakaretšo ya bodiredi. Ga bjalo go na le dikgoba tše 560 dipušoselegaeng tše, tše 92 ke tša Fetakgomo fao go tladišwego tše 83 gomme tše 9 dibuletšwe le go tlabakelwa ka mašelang.

Ka go le lengwe pušoselegae ya Tubatse e na le dikgoba tša 468, fao tše 244 di tladišwego mola tše 224 di bulegile, go tšona ke tše 29 fela di beakanyeditšwego mašelang.

Kgatong ya go nyalanya melao ya semmušo ya dipušoselegae tše pedi tše gore e gate ka mošito otee, go hweditše palomoka ya melao ye ele 19 (yona e akaretša matlotlo, tšhomišo ya ditsela, kelelatšhila, taolo ya dikoloto, kgobokanyo ya ditefelo, dipapatšo le mekgwa ye mengwe ya phatlalatšo ya melaetša, tša boitapološo, setšo, borui, tšhomišo ya naga, dirapa le botšhumabahu, tefelo ya dithoto, go thothwa ga ditlakala, mebila, tlhokomelo ya bana, taolo ya meago, melao le ditshepetšo, go balwa le molao wa tša tšhomišo ya naga - SPLUMA). Ba Tubatse ba šetše ba fane ka melao yeo e tlo go tsenywa lenanegong le la go nyalantšha melao ye. Sehlophatšhomo se se tišeditše gore ngwadišo ya dikwano tša semolao ka moka e rumilwe, le go fetišetšwa go sehlophatšhomo-kakaretšo sa boetapele bja sepolitiki.

SEHLOPHATŠHOMO SA TSHEPETŠOKAKARETŠO Go šebetšana bokaone

gotšwa letlakaleng la 12

Go dumelelanwe ka wa lehlabula gore kgoro ya tša Pușotirišano Bodulo le tša bogoš (COGHSTA) e kgopelwe go aba mašeleng ao a tla go šomišwa go thwala ditheo tša ditirelo tša semolao go senkasenka le go otlolla melao ya bjalo gotšwa dipușoselegaeng tše, le go hlagiša melao ye meswa. Se se hlokega ka ge go se na ka fao pușoselegae ye tee e ka sepetšwago ke melao ya go se gate ka kgato ye tee.

Go sa na le mošomo o montši woo o swanetšego ke go enetšwa lehlakoreng la tshepetšo ya borongwa. Go ya ka melawana yeo e hlalago pușoselegae go lebeletšwe gore go na le tlhokego ya gore go rerišanwe le bakgathatema ka moka gore go efogwe tšhašarakanyo ya dikopano.

Mna Phakane Phahlamohlaka, Moukamedi wa ditirelo tša Tshepet šokakaretšo pușoselegaeng ya selete sa Sekhukhune le modulasetulo wa sehlophatšhomo sa go sepetša kgomaganyo ya Fetakgomo le Greater Tubatse.

Se se fetišeditšwe sehlophatšhomong sa go etwapele ke boradipolotiki gore se fiwe šedi le go otlollwa pele se ka fitišetšwapele go lekgotlakakaretšo. Se se bohlokwa ka ge šaku la hloka Thobela ele mojano. Go mme ka ntle le melao yeo e lokologilego ya go hlwek ya tshepedišo go tla ba boima go phethagatša kgalemo le šebešebe ka gare ka pușoselegae.

Bobolokelo bja tshedimošo bo bohlokwa dipeakanyong tša mohuta wo ka ge. Ke ka fao dipușoselegae tše ka bobedi di kwane go akgofiša mananegopeakanyo a bobolokelo bja didokomane. Kgwekgwe go kwano tše ka moka ke gore bobedi dipușoselegae tše di rume dipeakanyo tša tekolo ya badiredi le diporojeke, le gore ba bobolokelo bja porofense ba ba akaretšwe ka gare ga dipeakanyo tše gore ba fe tumelelo ya didokomane tše di ka go lahlwa le tše di swanetšego go lotwa.

Se se bohlokwa go efoga go lšwa dikgorotšheko ka baka sa tlhokego ya bohlatse. Sona sehlophatšhomo se se kwane ka la gore boemedi bja bašumi elego mekgatlo ya SAMWU le IMATU di fiwe sebaka ka gare ga sehlophatšhomo gomme go be le kemedi ye tee gotšwa go pușoselegae tše pedi tše.

Le yona ntlha ye e tla hlatlošetšwa go ba sehlophatšhomo sa boetapele bja dipolotiki go šogana le yona le go e rotošetša go makgotlakakaretšo a dipușoselegae tše pedi tše bjalo ka kgatelopele ya go akaretša boemedi bja bašumiba dipușoselegae tše ka bobedi.

PEAKANYO LE TLHABOLLO YA IKONOMI re bopa bokamoso bja go kgwahla

Mna Amos Matjia, Moukamedi wa tša Peakanyo le tlhabollo ya ikonomi pușoselegaeng ya Sekhukhune

Sehlophat šhomo seo se filwego maikarabelo a go šogana le tša peakanyo le merero ya tlhabollo ya ikonomi se šetše se eneditše monabo wa go bonala go ya ka thoomo ya sona. Go na le bohlatse di dingwalwa gore pu šoselegae ye mpsa e tla ba le dikarolokgetho tše 39. Sona sehlophatšhomo se se šetše se swere dipoledišano tše pedi le bakgathatema bao ba angwago ke diphetogo tše. Se šetše se gatile dikgato tše malwa go swana le go amogelwa semmušo ga lenaneo-tshepetšo la dokomane ya IDP yeo e akaretšago dipușoselegae ka bobedi.

Mananegotshepet šo a IDP dipușoselegaeng tše a šetše a rumilwe gomme a tla gata ka mošito wo tee le dipeakanyo tša makgotlakakaretšo a dipușoselegae tše pedi tše. Lenaneo la IDP/le peakanyo ya mašeleng a pușoselegae ye mpsa di tla amogelwa semmušo le go alwa go ya ka molao ya taolo ya matlotlo wa ngwaga wa 2003 (MFMA le wa Systems Act 2000).

Dipușoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse di saenetiše kwano ya go ba karolo ya Lekgotla-peakanyo la selete. Gomme seo se šaletšego dipușoselegae tše ke go hlagišwa ga molawana wa dipușoselegae mabapi le Molao wa bosetšhaba wa tirišo ya naga (SPLUMA).

Sona sehlophatšhomo se se tla ela tlhoko ditlitlebo le dipelaelo gore se kgone go potlakiša thumo ya melawana ya selegae (tshinyegelo ya mašeleng e tla ba R120,000 yeo e tlo go lefwa ke dipu șoselegae ka bobedi). A mangwe a maikarabelo a sehlophatšhomo se ke go ruma mmolelwana wa go akaretša ponelopele ya pușoselegae ye mpsa ga mmogo le maano le mamanoga ao a hlokegago go e hlahla ngwageng ye mehlae ya mathomo.

SEHLOPHA-TŠHOMO SA SETHEO-TSHEPETŠO

“ peeletšo di ditheo tše maatla ”

esego bo gomang-ka-nna **Barrack Obama**

Dikantoro tša pușoselegae ya Tubatse gola Burgersfort

Dikantoro tša pușoselegae ya Fetakgomo go la Apel

Sehlophatšhomo sa setheotshepetšo se šetše se tsarogile phoka maitekelong a sona a kgonthišiša peakanyo ya tša setheo go akaretša dipușoselegae ka pedi. Ga bjalo bobedi bja dipușoselegae tše di na le dikomiti tša go šoma tša bolekudi, dintlha ka ga tšona dikomiti tše di filwe sehlophatšhomo go tsitsinkela le go ela mošomo wa tšona. Dikontraka tša Fetakgomo le Greater Tubatse di fela ka 31 Phatot 2016 le 31 Mopitlo 2017 ka tatelano.

Sehlophatšhomo se se kwane gore komiti ya bolekudi ya Tubatse ebe yona e tšwelagopele ka mošomo, go kwanwe le gore ntlha ye e bewe le go šogiwa ke makgotlakakretšo a dipușoselegae ka bobedi. Sehlophatšhomo se tiišitše gape gore dipușoselegae ka moka di na le dikomiti tša maleba tše di šomago, le gore tšona dikomiti tše di etetšwepele ke maloko ao a ikemego le gore bobedi di tla felelwa ke maatla ka matšatši ao a laeditšwego ka godimo. Go bontšhitšwe gore modulasetulo wa bolekudi bja pușoselegae ya Tubatse a šomišwe ka gare ga pușoselegae ye mpsa go fihla mafelelong a konteraka ya gagwe ka 2017, le gore se se hlagišwe go dipușoselegae ka bobedi gomme se kwanelwe.

Sona sehlophatšhomo se se amogetše le go lekodišiša matlafatšo ya mararankodi a theknolotši mererong ya tša badiredi le diputsetšo, pego ya tša mašeleng, tlhathollo ya matlotlo elego seo se akaretšago dipușoselegae tše, go kwane gore bobedi dipușoselegae tše di šomiše managego a nolofatšo ya didirišwa a Venus le Munsoft bjalo ka managego a semmušo ao a amogelwago.

Le lengwe lenanego la nolofatšo ya didirišwa tša setheo ke CaseWare elego la tshepetšo le taolo ya matlotlo go ya ka maemo a boditšhabatšhaba, le maemo a taoto ao a amogelwago ka kakaretšo (GRAP) le a boditšhabatšhaba a pego ya mašeleng (IFRS) le amangwe a goswana le a tikologo ao a nyalantšhago tshedimošo ya dinolofatši le go e hlatloša go fihlelela maemo a go fapana a go netefatša gore tshedimošo ye e ba le boleng le go tliša kholego go badiriši bjalo ka dipușoselegae.

Dipușoselegae tša Tubatse le Fetakgomo ga di na lenaneo-nolofatši la go hlatloša dikgwebo goba *Enterprise Resources Plan* (ERP). Lona lenaneo le le hlokega ka ge le nolofatša taolo ya kgwebo gore e gate ka mošito wo tee le ditlhokwa tša do sepediša dikgwebo.

Dinolofatši tša didirišwa tše di šomišwago ke dipușoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse di sa hloka go hlatlošwa le go kaonafatšwa go tloga maamong a bjalo go fihla fao di tlogo gata ka kgato ye tee le mabaka a dinolofatši.

Sebopego sa pușoselegae ye mpsa se tla akaretša tirelo yeo e tla go lebana le tšhireletšego ya tshedimošo. Pușoselegae ya Tubatse e letetšwe go ruma lenaneo-tshepetšo la marangrang a theknolotši le go netefatša phihlelelo ya go fiwa tumelelo ka makgotlataolo. Go tla boledišwana le dikhampane tša go swana le Microsoft, ESRI le CQS go bolotša lesolo la go kgomaganya mangwalo a tšomišo ya ditirelo ao a abjwago ke tšona dikhamphanekgoparara tše.

TSHEDIMOŠO GO BATŠEAKAROLO FETAKGOMO-GREATER TUBATSE

Kgomaganyo ya dipušoselegae tša Fetakgomo le Greater Tubatse

Tshedimošo ka botlalo le go tlabelwa ka tša sešeng ikgokaganye le

Pušoselegae ya Selete sa Sekhukhune

Lefapha la Dikgokaganyo

013 262 7300

013 262 7317 /19

Molaodi wa Dikgokaganyo

Mna Willy Mosoma
mosomaw@sekhukhune.gov.za

Letsikangope la rena ke:

www.sekhukhunedistrict.gov.za